Ч. 140. Чернівцї, середа дня 24. листопада (7. грудня) 1904 р. Рочник XX.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К.	— с.
„ пів року	10 „	— „
„ чверть року	5 „	— „
„ місяць	1 „	70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

З краєвої полїтики.

Нові далекосяглі закони, якими увінчала ся послїдна сесия соймова, викликали бурю, тільки добре що нікому не страшну. В тих законах поставлено основи для переведеня дїйсної рівноправности усїх горожан, для материяльного ратунку опутаного лихвою селяньства та пороблено рішучі кроки, щоб вже раз покінчити із прямо соромною господаркою, яка веде ся в деяких селах, де силу забрали в свої руки гуртки сїльских пявок.

Вдарено в стіл — обізвали ся ножицї, обізвали ся „протести“ проти нових законів із ріжних закутин. Протестуючі Жиди дають через се тільки оруже в руки антисемітів. „Жидівство, як пише „N. Fr. L. Ztg.“, через отсе поведенє тільки показує, що воно ідентифікує свої інтереси із інтересами жидівского капіталу — за сим промавляє становище жидівскої преси проти краєвого банку — та із коршмарами, які майже всї визискують нарід без сумлїня“. Розуміє ся, що сего годї ґенералїзувати, треба радше припустити, що велика частина протестуючих дала ся нерозважно звести кількома крикунами. — Впрочім той весь протест мало заважить при дальшій доли законів, бо майже всї вони — о скільки се мож наперед сказати — одержать цїсарску санкцию. Коли взагалї мали-б зайти які перепони, то хиба із пропінацийним законом, та й то із причин формальних а не есенціональних.

Як дбає черновецка консистория про руских гр. прав. сьвящеників?

Інтерпеляция послів Пігуляка, Василька і тов. до его ексц. мінїстра просьвіти відчитана на засїданю парляменту дня 30. листопада 1904.

Греко-православна консистория зредукувала протягом 24 років численний колись гр.-прав. руский сьвященичий стан після з гори обдуманого пляну ad minimum, а безлїч руских парохій обсадила сьвящениками, що не знаючи рускої мови зовсїм або додай частинно, не можуть відповідно сповнити своїх сьвященичих обовязків. По останнє зарядженє виправдує консистория тим, що нема достаточного числа руских сьвящеників, але та сама консистория опирала ся через 13 років бажаню руских послів, щоби креувати стипендиї для руских ґімназиястів, якіб хотїли посьвятити ся духовному званю. Тільки в послїднім роцї заспокоєно отсей вимог але лише в части тай то услівно.

Дотичне найвисше рішенє звучить:

„Позволяю на те, щоб креовані моїм рішенем із дня 17. лютого 1884 з фондів буковиньского гр.-прав. фонду релїґійного стипендиї по 160 кор. річно призначені для гр. прав. ґімназиястів удїлювано на будуче від р. шк. 1903/4 розпочинаючи із запроєктованими змінами.

З огляду на те, що тепер панує недостача гр. прав. сьвященників, якіб володїли рускою мовою треба ті стипендиї надавати таким петентам, що між иньшими рівногідними зналикби також зовсїм докре згадану мову і хотїли посьвятити ся греко прав. сьвященичому званю на Буковинї.

Кождий подумає, що тими стипендиями в виду діймавої недостачі руских сьвящеників на Буковинї безпроволочно заряджено після цїсарскої постанови. Та воно представляє ся однак зовсїм інакше.

В р. 1903/4 в загалї не розписано в II. ґімназиї із руско нїмецкими рівнорядними клясами нїякої із тих стипендий і годї було розвідати ся, чи взагалї кого тими стипендиями надїлено. В р. шк. 1904/5 також не розписувано конкурсу. На численні запити мож було лише тільки довідати ся, що пять із тих стипендий є вже із давнїйшого часу занятих, що одну із них надано без огляду на найвисшу постанову ученикови радовецкої ґімназиї, Бучевскому себто так, що не дано учениками II. ґімназиї в Чернівцях о ту стипендию співуоігати ся. Прочі чотири стипендиї мали бути не надані. Але чому не розписано на них конкурс і що з ними має стати ся на будуче, се держуть в тайнї.

Що міродатні чинники а передовсїм консистория зовсїм не спішить ся, щоби енерґічно зарадити недостачі руских сьвящеників, се видно хочби із факту:

В наслїдок безперервних старань Русинів записало ся в сїм роцї шкільним кільканайцятьох руских ґімназиястів на богословский видїл і поробили стараня, щоб їх принято до семинарского інтернату. Та їхних подань не полагоджено ще й до нинїшної днини, так що один із компетентів зрезиґнував із вижиданя на остаточну полагоду справи і записав ся для обезпеки на иньший унїверзитетский видїл.

Під всякими позорами находить ся ся средства і шляхи, щоб успішно зупинити зріст майже зовсїм придавленого стану руских сьвящеників!

Правдиві наміри консисториї в сїй справі находять свій вислів в отвертім поведеню теперішного митрополита супроти Русинів. Коли они просили його, щоб при обсаджуваню консисторских чинів мав на оцї національну рівноправність, то Преосьвященний заявив без обиняків: „Рускі сьвященики се лиш маленький дріб всего стану духовного, тож домаганє о рівноправність в консисториї не має основи“. Або ще й так: „Кому буковиньска греко-православна церков не до вподоби нехай шукає собі иньшої. Із таких відповідий, які рускі депутациї чули від его преосьвященьства вже нераз, виходить ясно, чого має сподївати ся більшість буковиньскої диецезиї — Русини по церковній найвисшій управі.

Яких средств уживають з того боку, щоб лише не допустити до побільшеня скількости руских сьвящеників, те можна поняти також із сего приміру:

Тамтого року інскрибувало ся на 8-ох руских теольоґів і вихованцїв семинарского інтернату шістьох як „Москалї“. Щось подібного не лучало ся, від хвилї повстаня теольоґічного видїлу в Чернівцях. Се вповнї відповідає явному пособлюваню русофільства серед руского духовеньства, щоб через те ослабити рускість й шкодити їй; відповідає воно й занедбуваню ба навіть переслїдуваню, яких зазнають сьвященики, що остали вірні рускому народови. Оттак то й зневажено чинно двох руских питомцїв духовного семинаря, що не виреклися своєї рускости, так дуже, що вони мусїли серед лютої зими двічи о півночи шукати нічлїгу в містї поза семинарскими мурами і то за відомостию ректора. Доперва соймові інтерпеляциї спинили дальші зневажуваня та уможливили оттим единим двом руским теольоґам побут в інтернатї. Колиж тепер фреквенция руских теольоґів зросла, то їм приходить ся терпіти пинявість при приниманю до інтернату. Оттаке веде ся на тім поли в Буковинї вже від 24 лїт! Що полишене в супокою таких відносин в диецезиї мусить довести а то й доведе до того, що зародить лихий овоч, що між Русинами зростає невдоволенє та нові струї, які не заповідають нїчо доброго, про те не треба й говорити. Супроти сего запитують підписані:

„1. Чи і що задумує В. Ексц. зробити, щоб запевнити зріст руского гр. прав. духовеньства на Буковинї?

2. Яке становище займає В. Е. супроти бажаного буковиньскими Русинами подїлу консисториї на дві національні секциї, відповідаючі національному подїлови диецезиї?“

Відень 29. падолиста 1904.

Пігуляк, Василько, Романчук, др. Король, Яворский, др. Ферянчіч, Барвіньский, Станек, Прашек, др. Гладишовский, др. Пацак, Чіпера, Зазворка, Ратай, Кубр, Шиндлер.

Стефан Темеркені.

Перехитрив.

(Зі збірки: „Дїти пушти“.)

Великдень вже за плечима. Іванови Єґени лучила ся звичайна подія: вийшли єму гроші там на степу. Правда, се трапляє ся і другим і задля того не потрібують они жити аж на пуштї.

Так, але се ще не всьо.

Ба, коли б лишень гроші вийшли... З тим можна ще примирити ся; на пуштї живуть і без гроша; страва і напиток все найде ся і збіже таки є під весняний засїв. Але Великдень Великоднем, а такий празник без гроша сьвяткувати годї. Тим то і склало ся, що Іван хоч і порішив не виїздити з дому поки дороги не поправлять ся, бо і здекуцийник давно вже не заходив — тепер инакше роздумав.

У него є ягнята; доволї підгодовані, гарна порода... Можна би справдї винести одно у місто на продаж. Та ще й тютюн тепер такий кепський і люльку раз-враз треба запалювати, щоби не загасла, так вже і сїрників дома не стало.

Коли отже доконче треба їхати в місто, мирить ся Іван з сею думкою і йде до комори по мішок. З мішком заходить в овечу стайню і вибирає тамки найменьше ягня. Дурак той, що найлїпше зі свого добра виносить з хати! Ягня дістає ся в мішок, Іван закидує его на плечі і ладить ся в дорогу от так на шевских лишень парадиєрах. До міста єму не далеко, за годину упорає ся на безпечно з дорогою там і назад, то й не оплатить ся конї запрягати.

Впрочім до сего дїла не конї а пес пригожий.

І Іван, попращавши ся з жінкою, переступає ворота і накликує собаку:

Ге, Пулї, сюда!

Се подобає ся собацї незвичайно. Митю скаче она зза плота і вибігає передом на дорогу. Так мандрують они дальше. Вряди-годи перекладає Іван мішок з одного плеча на друге, при чім ягня відзиває ся у одно:

Ме...

„Не мекай ти ослюко! картає его Іван поважним голосом — та-ж се твій пан тебе двигає!“

Так доходять они до границї міста, де починає ся цлова лїнїя. І тепер Єґени сходить з гостинця і іде назирцем вздовж межі. Поза цловою лїнїєю лежить гребля, а перед греблею великі кубічні доми. Він вибирає одну яму найбільш пригожу.

„Ся буде якраз добра, мовить сам до себе і пускає з люльки густі хмари диму.

Відтак злазить сам у яму, складає тамки свій міх і свище на пса.

Пулї... на! кличе на него.

Пулї чудує ся вельми тонови сего приязного запрошеня. Отягаючись, глядить лиш в право і в лїво, вимахаючи хвостом показує свою незвичайну радість задля такої рідкої ввічливости, одначе обходить дїл і вигинаючи хребет бігає сюди і туди. Він рад би надати собі вигляд, немов то наближує ся до свого пана, хоч в дїйсности не має найменьшої до сего охоти. Оно вистачить раз-два обманути степового пса через те, що приманивши его приязним словом копне ся его відтак ногою, а він стане ось таким недовірчивим супроти свого властителя. Єґени мусить ще довго і ще солодше приговорювати до собаки.

„Ходи-ж бо Пулї — Пуленьку! просить він мягко. Що раз близше підсуває ся Пулї, аж Єґени хватає его за ухо!

Ау! скавулить пес.

„Мовчи, малпо! відказує єму Іван. Нїяка кривда тобі прецїнь не дїє ся.“

Одною рукою держить він собаку за ухо, а другою рівночасно викидує ягня з мішка. Обережно роззирає ся при тім з ями, чи хто за ним не стежить. Коли міркує, що нїкого довкола не видно, бере ся до роботи. Пса пакує у мішок, котрого кінцї кріпко замотузує, а ягня приміщує в кутї доволї глубокої ями. Звідси оно не втече, бо ноги має звязані ликом.

І знов каже Іван: „Но, ходи Пулї!“

Тим разом Пулї не йде, а его несуть. Зразу метушить ся пес в мішку, бо до такої подорожі він не звик, але его пан потрясає ним що хвилина, аж наконець пес втихає. Серед таких пригод доходять они до цлової лїнїї. Іван простує ся гордо і з несказеною повагою переходить коло оружної сторожі.

— Ого! Се ви, куме? кличуть за ним.

Іван мов не чує, іде дальше.

Гей, чоловіче! Стійте! кричать знова. Оден з „фінанцерів“ пускає ся его здоганяти.

Єґени обертає ся повагом.

Що там такого? питає.

А ті питають і собі:

Що у вас в мішку?

З великаньским спокоєм відказує Іван:

— Пес.

Ті сьміють ся у голос — такі дурницї плести!

— Не правда, кажуть. Розвяжіть но живо мішок. З нас не можна бурки шити.

— Але коли я кажу, що се пес — повідає Іван обиджений.

В стражнику починає вже лють кипіти.

Слухайте! кричить сердито, зі мною нема жартів, инакше зле вийдете.

— Чому-би нї?

— Так, так.

— Ну, міркує Іван. Я таки знаю право.

— Ей-же! посьмішкує ся стражник, котрого сї кпини вже дратують. Хто вас так вивчив?

— Ну, обстає при своїм Іван. Вивчити, не вивчив мене нїхто, але чути про се я чув.

— А від кого, коли сьмію поспитати?

— Гм, се ледви чи міг-би я вам тепер повісти, від кого я чув, але-ж чув. Я думаю, ви знаєте таки, хто в нас тепер королем, а прецїнь не зможете сказати, від кого се чули.

Стражник побіджений в словнім бою і тільки сердито настає на те, щоби міх оглянути.

Утраквізм в ґімназиї.

(Написав др. Мирон Кордуба).

(Дальше).

Подаємо тут дати за передпослїдний рік, тоб то 1902/3, бо за р. 1903/4 не могли дістати всїх потрібних звітів.

А. Академична ґімназия у Відни.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїлої науки
I.	101	2	16	17	32½
II.	68	2	5	8	19
III.	62	2	6	11	27
IV.	62	2	7	7	22
V.	62	2	14	14	45
VI.	36	1	1	10	30
VII.	30	1	1	4	16½
VIII.	23	1	1	1	9

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 28%

Б. Ґімназия на „Малім боцї“ в Празї.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	27	1	1	4	18
II.	22	1	2	—	9
III.	19	1	3	—	16
IV.	21	1	—	5	24
V.	30	1	1	4	16½
VI.	17	1	—	1	6
VII.	22	1	2	—	9
VIII.	30	1	1	—	3

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 12·7%.

В. V-та ґімназия у Львові.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	148	3	7	37	29½%
II.	124	3	1	20	17½%
III.	108	3	—	19	17½%
IV.	106	3	—	9	8½%
V.	55	1	3	6	16½%
VI.	55	1	—	—	0%
VII.	58	1	1	3	7%
VIII.	50	1	—	—	0%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 12%.

Г. Ґімнасия Франца Йосифа у Львові.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	168	3	25	33	34½%
II.	153	3	12	18	19½%
III.	139	3	21	25	33%
IV.	127	3	6	24	23½%
V.	102	2	4	31	34½%
VI.	54	1	—	20	37%
VII.	51	1	5	7	23½%
VIII.	41	1	2	—	5%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 26·3%.

Д. Румуньско-нїмецкі утраквістичні відділи при I. ґімн. в Чернівцях.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	59	1	16	11	46%
II.	45	1	3	9	26½%
III.	39	1	8	8	41%
IV.	36	1	9	13	66%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 43·6%.

Для доповненя подаємо вислїд клясифікациї тоїж ґімназиї за р. 1903/4.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	54	1	15	11	48%
II.	43	1	4	8	28%
III.	41	1	8	9	41½%
IV.	31	1	2	6	26%
V.	24	1	2	5	29%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 34·5%.

Е. Руско-нїмецкі утраквістичні відділи при II. ґімназиї в Чернівцях.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	100	2	26	24	50%
II.	67	1	1	18	28%
III.	45	1	2	14	35½%
IV.	31	1	2	10	40%
V.	26	1	—	10	38%
VI.	28	1	3	11	50%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 40·2%.

Для доповненя подаємо вислїд клясифікациї тоїж ґімназиї за р. 1903/4.

Кляса	Число записаних учеників	Число відділів	Виступили в шк. роцї	Перепали при клясифікациї	% тих, що не осягнули цїли науки
I.	127	2	27	37	50%
II.	62	1	5	14	30½%
III.	58	1	5	22	46½%
IV.	34	1	1	13	41%
V.	24	1	—	12	50%
VI.	31	1	—	13	42%

% всїх учеників, що не осягнули цїли науки 43·3%.

Сї числа говорять вимовнїйше чим найживійша арґументация. Вони показують, які величезні гекатомби з шкільної молодїжи приносить ся сему мольохови утраквізму. Особливо поучаючі тут числа, що подають загальний вислїд клясифікациї цїлої ґімназиї. Бо поодинокі кляси бувають ріжні; часами простий збіг обставин, чистий случай спричинює, що одна кляса має сильнїйший материял учеників чим друга. Але коли брати під розвагу цїлу ґімназию, то сї аномалїї вирівнують ся і виходить дїйстно реальний образ пересїчних успіхів. І бачимо, що коли процент всїх учеників, що не осягнули цїли науки, у національних ґімназиях хитає ся між 12% і 28%, то в черновецких утраквістичних ґімназиях він не сходить низше 30% а підносить ся до страшного числа 43·6%, себ то досягає майже половини загальнодо числа учеників [1]). Педаґоґ Зальцман дає на однім місци учителям раду, щоб, коли дещо не йде по їх воли, в собі самих шукали причини. Тут можна ту раду Зальцмана цїлком добре віднести до шкільної системи.

Таким робом ми показали вже, що значить утраквізм в практицї, які колоди кидає він ученикам під ноги при науцї поодиноких предметів і які страшні вислїди дає він при клясифікациї. По-при се треба згадати ще про одно, від якого терплять всї австрийскі і нїмецкі ґімназиї, котре однак в утраквістичних закладах степенує ся до неімовірних границь. Маємо тут на думцї перетяженє учеників домовою роботою, завданими лекциями.

Про перетяженє говорило ся і писало ся у нас дуже богато і позитивним результатом всїх тих розслїдів являє ся поки-що признанє самого факту, себ-то загальне признанє, що перетяженє дїйстно істнує. За причину перетяженя звичайно вважають т. зв. річевий утраквізм — злуку клясичного образованя з природничим. Бо ґімназиї роблять з одного боку уступки духови часу і приймають в свій плян нові науки, з другого однак стоять все ще на становиску старого клясичного образованя. Випливом сего є вироблене сталої схеми лекций, які ученик в семи або осьми предметах мусить рікрічно переробити, коли не хоче перепасти. О кількож гірше виступає се перетяженє там, де до річевого утраквізму прилучує ся ще й язиковий.

Виклади і поясненя в школї тут для учеників по більшій части страчені, бо незрозумілі, а на виученє лекциї, яку би ученик в рідній мові поборов за годину, зуживає двічи або тричи тілько часу і то з меньшою користию для свого знаня, бо більше намагає меморованєм як зрозумінєм річи. До сего треба вчислити ще й психольоґічний момент, на який, при иньшій нагодї, звертає увагу берлїньский професор Павльзен [2]). Змученє спричинене роботою залежить не лише від абсолютної величини зужитої сили. Коли ми 10 годин ходимо по рівній дорозї там і назад прим. шукаючи якоїсь згубленої річи, змучимо ся більше, нїж при 10-годинній прогульцї в гори. Учений потрафить нераз працювати над вибраною ним роботою 10—12 годин за рядом — але втомить ся вже по 2—3 годинах писаня конвенціональних листів. Так само й у ученика, що вчить ся предметів вже річево тяжких а до того ще й в чужій мові, тратить дуже скоро елястичність ума, єго опановує змученє, зневіра у свої сили а за сим знеохоченє до цїлої ґімназияльної науки.

[1]) Могло-б декого дивувати, чому ми не взяли для порівнаня котрої із черновецких або буковиньских ґімназий. Отже ми виразно зазначили, що порівнуємо вислїди науки утраквістичних закладів з чисто національними, себ-то такими, де мова викладова є рідною мовою учеників — а нїмецкі буковиньскі ґімназиї мають більш чим ¾ загального числа учеників не-Нїмцїв.

[2]) Geschichte des Gelehrten Unterrichts. II. 637.

(Далї буде).

— Розвяжіть! приказує.

— Та бо він втече, боронить ся Єґени. Я не розвяжу.

Але він мусить. Те слївце „мусить“ найбільша сила в сьвітї. Іван знимає міх з плечий, кладе єго на землю, а колн поволи розмотує кінцї, рівночасно дає тихцем псови штовханця з заду. Сей вихоплює ся стрілою з мішка і з проймаючим виском летить, жене без духа так, що немислима річ єго наздігнати.

З проклонами кидає ся Іван Єґени за псом і не перестає клясти і сварити, поки не опинив ся по другий бік греблї. Та лишень заховав ся перед очима стражників, звільнає кроку. Він бачить, як Пулї прямісенько летить до дому.

Сарака! каже до себе. Сей наїв ся страху!

Відтак іде у яму, бере ягня в мішок і знова завертає до цлової лїнїї. Підходячи до неї, вимахує сердито і грозить стражникам пястуками.

— Дякуйте Господови — мовить, що я єго наздігнав.

Стражник чує, що провинив ся, тим то і не відповідає нїчого, а глядить буцїм байдужно в сторону. А Іван повагом ступає до міста. По дорозї подибує свояка.

— Но, як там стрику? питає сей.

— Іде, відказує Єґени.

— Так пізно ще до міста?

Ая, каже Іван. Я справдї трохи припізнив ся. Мав тамки малу історию... Тих панків в закраткованім домику навчив, як можна узути чобіт і без уха...

Перевід з угорского.

Полїтичний перегляд.

Із ради державної.

Ситуация в парляментї за послїдні дни трохи поліпшила ся. — На нинїшнім (д. 6.) засїданю зложив обіт нововибраний посол Гормузакі. На початку засїданя присьвятив президент палати незвичайно теплу згадку пос. Шікерови, що помер скоропостижно в недїлю на зборах в купецкім товаристві у Відни. Правительство внесло законо-проєкт про охорону еміґрантів. Після дослівного прочитаня впливу розпочала ся дальша дебата над заявою правительства.

Події в Росиї.

Ухвали звісного з'їзду земців, які домагають ся зломаня сили дотеперішної автократиї а заведеня народного парляментарного заступництва помимо того, що російскій печати заборонено про них говорити, облетіли цїлу Росию, викликуючи всюди симпатию й заяви солїдарности. Розуміє ся, що проти сих ухвал озвала ся твердиня реакциї „Святейший сінод“ та і проти него заявляє ся доволї

різко поступова частина духовеньства в „Русском Слов-і“. Початок зроблений земцями находить наслїдувачів. Про самоуправу заговорили городскі голови на з'їздї голов у Москві а для дальших манїфестаций за рівноправностию усїх горожан прийшло із приводу 40 лїтного ювилею нових законів. Ось в недїлю зібрало ся в Москві 200 адвокатів, конечно домагаючись державних реформ. Принято отсї резолюциї: Тільки переведене загально-державних радикальних реформ та утворене народного заступництва можуть запевнити нормальний розвиток права. Резолюциї передають до відома мінїстрови справедливости і справ внутрішних.

Кріза сербского кабінету.

В суботу прийшло до кабінетової крізи в сербскім королївстві; всї мінїстри подали ся до димісиї. Стало ся се із такої причини: Социялїстичний посол Мілїч помістив в одній партийній часописи статю, в якій атакував дуже остро відносини, які запанували в сербскій армії. Правительство звернуло ся до скупштчини із прошенем о видачу того посла судам.

Справу сю передала скупштина комісиї для посольскої нетикальности, на котрій 3 голоси заявили ся за видачею а три проти неї. Предсїдатель рішив справу на користь правительства, однак на повнім засїданю скупштини запала постанова зовсїм інакша. Сїмдесять голосами проти 47 предлогу комісиї відкинено та рішено Мілїча судам не видавати. Ухвалу сю повитала публика численно зібрана на ґалериї грімкими оплесками і окликами „живіо“. Президент казав безпроволочно ґалерию опорожнити, а мінїстри під проводом презид. Ґруїча бачучи в тім всїм своє поражене покинули скупштину і звернувшись до королївскої палати вручили королеви свою димісию, яку він після наради із президиєю скупштини приняв. В суботу оповістив приняте димісиї „Урядовий дневник“, поручаючи рівночасно димісионованому кабінетови веденє справ аж до полагоди цїлої крізи. Позаяк годї було предсїдателеви скупштини запроектувати королеви лїсти нового кабінету, проте в недїлю відбула ся в тій справі нарада голов поодиноких партий.

На спільній конференциї партийній заявили ся крайні радикали проти порозуміня і відкинули також утворене кабінету, яке проектували їм умірковані радикали. Се подає предсїдатель скупштини безпроволочно до відома короля.

Послїдні вісти подають, що утворене нового умірковаого кабінету поручив король таки Ґруїчеви.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 6. грудня 1904.

Личні вісти. Віцемаршалок проф. др. Стефан Смаль-Стоцкий повернув в понедїлок до Черновець і обняв управу краевого видїлу.

Із кругів судових. Львівский висший суд краевий іменував канц. офіцияла Кароля Поля в Вижници канц. надофіциялом в IX. ранзї а судових канцелїстів Губерта Вольфа в Серетї і Вінкентія Фальгаера в Сучаві канц. офіциялами в X. ранзї із систем. поборами, полишаючи їх на дотеперішних місцях. — Президент мінїстрів яко управитель мінїстерства справедливости переніс начальників судів і совітників Теофіля Айвелїнґа в Сторожинци і Володислава Дамарского в Вашківцях до Черновець а дальше іменував совітниками судового секр. Івана Стефановича і субститута прокуриториї др. Дмитра Тушиньского в Чернівцях та повітових судиїв Ілию Семаку в Кіцмани і д-ра Юрія Тарнавского в Солцї полишаючи їх на дальше началиниками судів в дотерішних місцях побуту.

Переміни в буковиньских полїтичних урядах, про які ми згадували, стали вже довершеним фактом. Бувшому кіцманьскому старостї А. Свораковскому, приділеному в послїдних часах до краевого правительства в характері референта для справ гр. прав. віроісповіданя передано до полагоди решту залягаючих ще досї справ сервітутових, а его дотеперішний реферат поручено дотеперішному черновецкому старостї др. Вільгельмови Вірфлеви, якого приділено від тепер до краевого правительства. До краевого правительства приділено також дотепер. управит. староства в Сучаві секр. краевого правительства Антона Патака. Управу черновецкого староства поручено правит. совітникови Каролеви Фелїксови Кшесньовскому, якого рівночасно перенесено із Кіцманя. Управу кіцманьского староства обняв надком. повіт. Максимілїян Краль, а управу сучавского староства поручено секретареви краев. правит. Константинови Таранґулови.

Конкурси на сталі місця учителїв або учительок з рускою мовою викладовою розписані в слїдуючих місцевостях: 1) В Черновецкім повітї в Чагрі (2 місця), Чорнавцї, Добринівцях, Каменї, Котулї Баїньскім (місце управителя), Кучурові великім (2), Лукавици (2), Раранчу (2), Ширівцях горішних, Шубранци (2) і Васловівцях; 2) в Кимполунзкім повітї в Рускій-Молдовици, 3) в Кіцманьскім повітї в Брідку (3); Чупкові, Дорошівцях, Дубівцях, Горошівцях (2), Кадобівцях (3), Киселеві, Клїводинї, Лашківцї, Вікнї, Оршівцях, Ошихлїбах (2), Погорилівцї, Прилипчу (місце надучителя), Ставчанах, Шипинцях, Валяві, Василеві, Веренчанцї (2) і Зеленеві; 4) в Серецкім повітї в Каменцї (2), Мігученах (місце надучителя) і Вовчинцях; 5) в Сторожинецкім повітї в Нових Бросківцях; 6) у Вашківскім повітї в Драчинцях (3), Глиници і Костинцях; 7) у Вижницкім повітї в Бергометї (3), Чорногузах, Іспасї, Іспасї-Майданї (місце управителя), Конятинї (місце управителя), Мариничах (місце управителя) і Мілїєві. Подавати належить до кінця грудня с. р.

Розрухи в Петербурзї. В пятницю вечером прийшло в Петербурзї до заворушень, які офіцияльний телеґрафічний комунїкат представляє ось так: На виклад, що мав відбути ся дня 2. с. м. в правничім товаристві в Петербурзї в сали Тенїшевскої школи зібрало ся ще перед початком читаня около 800 осіб, хоч в сали є місце лише на 650. Крім сего зібрало ся ще перед будинком богато студентів, добиваючись вступу до салї. Помимо заяви, що всї місця заняті, помимо перевазий полїцмайстра Фульона і директора названої школи Остроґорского зростала товпа що раз більше і дійшла до тисячки осіб. Дехто із публики домагав ся, щоб виклад прочитано в якім просторійшім льокали. Як полїция візвала публику до того, щоб розійшла ся, привитано єї криком і свистом. Префект полїциї взивав товпу кільканайцять разів виконати приказ полїциї, загрожуючи, що в противнім случаю ужиє сили, щоб поставити край несупокоям та привернути комунїкацию на улици. Після сего прикликав пів шкадрони кінної полїциї, яка товпу розігнала. Около 10 ої год. вечером привернено лад назад. Підчас замішань ранено богато осіб. Одного полїцияита, що потерпів в замішаню значні ушкодженя відвезено до шпиталю. Впрочім не потерпів нїхто поважнїйших ран.

Докторат для ветеринарів. В віденьскій академії ветеринариї відбули ся збори студентів того заведеня в присутности делеґатів львівскої акад. ветеринариї. Зібрані рішили предложити академиям ветеринариї у Відни і Львові до порішеня справи здобутя докторского степеня для укінчених студентів ветеринариї, які відбувають через 4 роки студиї зовсїм рівні студиям унїверзитетским. Через се піднесено би з одного боку социяльне значінє ветеринарів а з другого боку придбано би для сеї науки талановитних студентів.

Зміна календаря. Петербурский кореспондент „Варш. Дневника“ доносить, що мінїстерства справ внутрішних порушили справу заміни календаря юлїяньского на григорияньский.

Позір! Отсим подаємо до відомости, що в недїлю дня 11. грудня 1904 в 11. годинї перед полуднем відбудуть ся в Станівцях долїшних на громадскій толоцї під голим небом, а в разї непогоди в домі п. Ґеорґія Ґулї перші загальні збори і отворене нового січового коша із отсим порядком: 1. Отворене зборів. 2. Вибір січового батька і матки. 3. Пояснене статутів. 4. Вибір старшини і вручене відзнак. 5. Встановлене членьскої вкладки. 6. Деклямация. 7. Привитане „Січий“ і закінчене. На се сьвято просим всї посестри „Січи“ і всїх тих, котрі сему товариству сприяють. Просимо всїх прихильників руских „Січий“, щоби зволили прибути на наше сьвято і звеличали его в сотеро, щоби потайні та облесні вороги розвитку нашого народу і січової ідеї побачили силу, яку дає народна єдність і солїдарність. Тож прибувайте, най заридає воріг, як обійме брат найменьшого брата і усьміхнеть ся заплакана мати. — За старшину: *Нестор Данчул*, тимч. кошовий, *Николай Руснак*, писар.

Пожежа на виставі в С. Луї. В частинї вистави „Піке“ посьвяченій забавам вибухла в ночи на 5. грудня пожежа, яка не поробила надто великої шкоди. Згоріло лише кілька дахів. Між спаленими предметами находять ся також образи до Сенкевичевої повісти: „Quo Vadis“. Кажуть, що огонь, який впрочім завчасу зльокалїзовано, був підложений. Полїция арештувала навіть одного чоловіка, підозрілого о сей злочин.

Експльозия. В італїйскім селї Аґното наступила в мужицкій хатї, в якій роблено штучні огнї, експльозия. Дім завалив ся, три особи погинули а одна потерпіла рани.

З тов. „Січ“. Відчит п. Бреннера про „відродженє жидівского народа“, який з причин від заряду независимих не міг відбути ся в недїлю дня 4. с. м., відбуде ся в середу дня 7. с. м. о год. 8. вечером. — За заряд научного кружка. *В. Домбровський* голова.

Звичайні річні загальні збори тов. „Зоря“ відбудуть ся в понедїлок дня 19. грудня с. р. о годинї 11. перед пол. в „Народнім Домі“ із слїдуючим порядком дневним: 1. відчитане протоколу, 2. справоздане касиера. 3. вибір нового видїлу, 4. вільні внесеня. — *Іван Созаньский* голова, *Ф. Урбаньский* писар'

Злодії-мистцї. З Араду доносять, що невислїджені досї злодії зуміли підчас судової розправи обрабувати до краю всїх членів трибуналу і лави присяжних.

Самоубійство офіцера. В Моґунциї застрілив ся 27-лїтний гузарский офіцер Фрид. Діц, полишивши тестамент, в якому пише між иньшим, що до самоубійства довели его безосновні секатури полковника Т. спричинені тільки личними антипатиями.

Мапа царя. Обсаджена дорогоцїнними камінями мапа Франциї, яку цар Николай II. перед пяти роками подарував Франциї, сїй „nation amie et albiée“ дістане ся до музея Louvre в Парижу. Мапа обнимає звиш один квадратовий метер і складає ся з мозаїки дорогоцїнних камінїв. Кождий француский департамент представлений окремим дорогим каменем: нефритом, онїксом, маляхітом і т. п. Головні міста означені блискучими дорогоцїнними камінями. І так прим. Париж представлений великим яскравочервоним рубіном, Марсилїя смараґдом, Лїон диямантом, Бордо опалем, Лїль тіркісом і т. п. Великість і вартість камінїв відповідає значіню поодиноких міст. Не можна з диву вийти, що цар не жалував сеї дорогоцїнної мапи для Франциї. Але чого то досї не роблено, щоби удержати росийско-француску приязнь!

Бабский бунт. „Одесскія Новости“ доносять, що в ізмаїловскім повітї вибухли розрухи, прозвані „бабским бунтом“ ізза того, що жінкам резервістів не виплачено признаної їм запомоги. Розрухи прибрали такі розміри, що для успокоєня населеня виїхав на місце віцеґубернатор Бльок. Віцеґубернатор, не чекаючи на розпоряджене мінїстерства, поручив на власну руку сейчас виплатити жінкам покликаних до военної служби резервістів півторамісячну запомогу в загальній сумі 10.000 рублїв з пожички, яку дістав повіт з т. зв. цїсарского капіталу. По усмиреню розрухів віцеґубернатор надіслав справоздане мінїстрови, враз з бажанем земств, о дальші місячні запомоги для каґульского і ізмаїловского повіта в сумі 21.000 рублїв.

Дрібні вісти. Величезні снїги спали в Мадритї, так що понад 2000 людий втратило заняте. — В Монахові розпочала наради над розкладом їзди по желїзницях міжнародна конференция.

„Руска селяньска бурса“. На бурсу зібрав Вп. п. старший офіциял Маер у присяглих суду 20 кор., дальше прислав о. Маланчук з Лукавця н. Сер. 20 кор. і то 10 кор. від Ґиорґія Лашкіби, котрий сю суму передав був о. Маланчукови за перепроваджене асикурацийної комісиї яко відплату за труд, 5 кор. від панї добродїйки Хр. Маланчукової яко місячний даток, 3 кор. від уч. Гнїдого, а 2 кор. від себе. Пан др. Евг. Кобриньский з Кімполюнґа пожертвував 5 кор., а пан віцемаршалок проф. др. Стоцкий підвисшив місячний даток о 1 кор. Дальше пожертвував о. Федорович з Ревної 2 кор. а панна Оля Поповичівна 1 кор. Панї Маерова і Ступницка обдарували бурсу одежою. — За щирі датки складає сердечну подяку *П. Клим*, управитель бурси.

НАУКА, ШТУКА І ЛЇТЕРАТУРА.

Росийска „весна“ — а українські виданя. Всюди говорить ся, що в Росиї під лїберальним (!) мінїстром справ внутрішних Сьвятополком Мірским настала весна. Та як „весна“ отся виглядає супроти українських видань видно найкраще із сього, що росийска цензура прямо розпуздала ся в переслїдуваню українського слова. Заборонюють ся навіть такі річі як Бордулякове оповіданє „Для хорого Федя“, а як що й пропустить то счеркує із одну третину змісту, і то того, що вже передом пропускала. Тутже занотуємо, що цензура не пропустила до Росиї навіть такої часописї як „Хлїбороб“, що є чисто аґрономічним орґаном буковиньскої Ради культури краевої, в якому нема й словечка про полїтику. Слабі видно основи росийскої імперії, коли лякає ся такого ворога, як „Хлїбороб“. Розуміє ся, що й стараня о дозвіл на українську часопись остають і досї без успіху, що дозволено се послїдними часами Японцям, Литовцям ба навіть Татарам! Послїдними часами відкинено просьбу о видаванє гумористичної часописї „Характерник“ — а також тижневників „Громадянин“ і „Вік“. Д. Серґій Ефремов, що старав ся о дозвіл на „Вік“ — виїздить — як довідуємо ся — до Петербурга, щоб особисто пожалуватись у нового мінїстра на отсей поступок „Ґлавного правленія по делам печати“. Рівночасно ладить д. Ефремов широку статю про положенє українського питаня в Росиї, яка евентуально появить ся в петербурґскій пресї, де цензура більше встидлива чим на провінциї.

L'Européen — Le Courrier Européen. Між акціонерами а редакцийним персоналом звісного й нашим читачам француского тижневника „L'Europeena“ прийшло до конфлїкту. На акцийних зборах домагали ся редактори вільної руки. Коли їм сего не признано, заложили новий тижневник „Le Courrier Europeen“, якого вийшло досї вже 4 числа. Найцїкавійше те, що на „L'Européen“-ї ще й досї фіґурують імена Бернзона, Сальмерона і Сеньоба як членів вже не „редакциї“ але дирекциї, хоч вони з тим тижневником тепер не мають нїчо спільного. „Le Courrier Europeen“ остає під редакциєю ось таких знаменитих сил як Б. Бернзон, Як. Новіков, Н. Сальмерон, Гавр. Séailles і Сеньобо.

Переписка Редакциї.

Вп. М. Дич. Коби з грішми лиш тілько лиха. Такі банкноти чи то пересяклі оливою, чи пірвані вимінює голов. уряд податковий. **Вп. К. Гно.** Поступ слїдний, однак ще й надіслані вірші до друку не надають ся головно через лиху форму. **Вп. Остап Во.** З героєм Вашого оповіданя „овіяним чорним безчуттєм“ дїють ся страшні річи, із его *зівялого і розполумяного* облича вилїтають з утоми лиш роззойки (sic!), ба він із розпуки навіть „затискає *фіолетні руки*“!... Винахід фіолетових рук прямо варто опатентувати, але оповіданя із такою гіпермодернщиною годї печатати. Треба в нїм справити й мову, бо вона від „галицкої“ не втекла а до українськоі не добігла. **О. Д-а.** Дякувать піде в недїлю. Просимо і на дальше.

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівці, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Товари з бронзу найновійшого виробу: Столики на циґара і сальонові, стоячі і на стіну годиники, тягарки до притисканя листів, Nippes і т. п. Альбоми з шкіри і плїшу, нецесарії для пань і панів, мошонки на листи, пушки на циґара і тютюн, мошонки на гроші, найлїпші фабрикати.

Товари шкіряні дамскі торбники, касети на листи з замочками і без замочків, пушки на тютюн і етуї на циґара і папіроси, лубочки на мапки, етуї на візитові карти, альбоми з підставками або без них, льорнетки і нецесарки до подорожи.

Товари обувяні. Сомостійна продаж обуви з Ґоудиярскої фабрики Ф. А. Попера і з иньших славних фабрик як Антін Чапек у Відни і т. д. Найлїпші фабрикати на зиму. Черевики суконні обкладані лякером, Boxealt і Chevreaux з шовковим плїшом і трікотовим нутром для панів дам і дїтий. Чоботи фільцові для панів і хлопцїв, суконні і з телячої шкіри, чоботи до польованя (ручна робота), черевики домові і ріжні найлїпшої якости для панів і дам як також черевики до вправ ґімнастичних.

Артикули до полованя і до подорожи. Револьвери, рушницї найріжнороднїйшої конструкциї і амунїция. Кальоші і черевики до снїгу найлїпших виробів. Ташки з замочками або без них, валїзи, пуделка на капелюхи, пледи, мішочки на біле, парасолї, кошики на начине, нецесарія, коци і т. и. шкіряні товари.

Кофекция дїточих убрань як: камізельок для пань, панів, дїтий, дївчат, до того жакети і чепцї.

Товари футряні. Великий вибір дамских боа, до того зарукавки (муфи) і шапки. — Убраня футряні для хлопцїв і дївчат ріжного рода. Від 8 К. почавши аж до найдорожших.

Товари вовняні зимові. Правдиве біле Єґера і біле із складу бавовняного гіґієнїчного біля, системи Д-ра Лямана, як також півовняні і вовняні опаски, штани, еїточі одяги, паньчохи для дам і дїтий, паньчохи до польованя, огрівачі колїн, карку черева і пульсів, камаші, вовняні шапки, рукавички для дам панів і дїтий.

Краватки і біле після найновійшої анґлїйскої моди. Сорочки мужескі, білі і в ріжних красках найлїпшого рода, з шовку, пікт. зефіру і т. и. модні ковнярики, маншети і хусточки до носа.

Капелюхи для панів і хлопцїв фільцові, з льоден і плїшові в найбільшім виборі. Самостійна продаж капелюхів з ц. к. надвірних фабрик I. Heinz Ita у Відни Josef Pichlers Söhne в Ґрацу, P. Ladstätter & Söhne у Відни, Rosalino Giuseppo Fratello Allessandrio в Італїї. — Найновійші **цилїндри і кляки.**

Кальоші і черевики до снїгу найлїпшої сорти і найславнїйших фабрикатів.

Склад ц. к. упрвілїованої фабрики товарів альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і спілки у Відни.

Мінцер і Шехтер

торговля товарів дамскої і мужескої конфекциї

Чернівцї, Ринок

(в забудованю маґістрату) напротив „Буковиньскої Щадницї“.

Найбільший вибір

зимових артикулів як черевиків, капелюхів фільцових зарукавків, боа, шапок і біля, системи Єґера, ковнїриків, маншетів, краваток, рукавичок, паньчіх, перфумів, куфрів до подорожи і т. д.

Найдешевші і сталі цїни.

Фабричний склад 57 (5—12) с. н.

найлїпших петербурских кальошів і черевиків до снїгу для пань, панів і дїтий.

Замовленя з провінциї виконують ся сейчас точно і дешево.

Цїни їзди до Америки

першоклясовим поспішним і почтовим парівцем. — Їзда через океан тріває 6 день. 46 (10—12) с.

Проста лінія без пересїданя.

Цїни їзди III. клясою:

з **Гамбурґа** до **Ню Йорку** поспішним парівцем „Deutschland“ К. 212
парівцями: „Moltke“ „Blücher“ „Hamburg“ . . . . . „ 190
а всїма иньшими парівцями . . . . . „ 166
з **Антверпії** до **Канади** (Quebec) . . . . . „ 130

розуміє ся з цїлим утриманем через час їзди на корабли. — Всяких иньших інформаций що до їзди в **Полудневу Америку, Африку** як також їзди для приємности **по середземнім морю** уділяє концесіоноване ц. к. міністерством справ внутрішних **бюро подорожне** (лінія Гамбурґ—Америка) в Чернівцях,

Герман Мітельман, улиця Ратушева ч. 11.

---

10 дека чеколядових обламків 10 кр.
1 кільо „ „ 96 „

Ручить ся за чистість, без мучної перемішки. 51 (7—24)

До набутя в торговли делїкатесів

Кароля Шіфера

Чернівцї, улиця Темплї число 1.

КАНЦЕЛЯРИЯ

друкарнї товариства „Рускої Ради“

отворена

в недїлю і сьвята від ½10 до 11 год. рано

Хлопець

з укінченою 6-тою клясою видїловою, що добре уміє по руски і по нїмецки, знайде місце в друкарнї „Рускої Ради“. — Близше можна вивідати в канцеляриї друкарнї ул. Петровича ч. 2.

Учебник рільництва

для шкіл рільничих і споріднених закладів а також

до ужитку для практичних рільників

уложив

Евгеній Жуковский

директор школи рільничої на Буковинї практичний рільник.

До набутя в друкарнї тов. „Рускої Ради“ Чернівцї, ул. Петровича ч. 2.

Цїна 4 корон.

При замовленях почтою, належить посилати 30 с. на порто. (—)

Пошукую хлопця до торговельної практики

з укінч. 14 роком житя і VI. кл. нар. школи або 1—2 кл. ґімназ. — Близші условія в Торговлї **Ігнатія Власюка** 61 (1—2) улиця Паньска ч. 35.

Філїя в ЧЕРНІВЦЯХ

ул. Ратушева ч. 17.

50 (7—10) с.

Найбільший подив в сьвітї

викликує новий винахід

Годинник кишенковий

анкер сист. Roskopf-Patent який дуже точно ходить і на хвилї дає ся реґульовати в ґравірованих окладинках 2 зр. 50 кр., в чорних оклад. 3 зр. 25 кр. Ланцушки никлеві або позолочені з гарною повіскою Compas 0·45 кр. Як не подобає ся, принимаю гроші назад. — На жадане висилаю цїнники годинників, золота, срібла, хіньского срібла, музичних інструментів, складових частий до годинників з 1000 ілюстрациями даром і оплатно. 62 (1—12)

Ф. Пам, Краків

ул. Зелена 3.

Заложений в роцї 1852.

Як Хочете

добре і дешево купити, то удайте ся до найстаршого, найбільшого і вельми в товар заосмотреного 49 (0—? н.

Маґазину додатків для кравців і модисток

Салямона Ґольдшміда

Чернівцї, улиця Головна ч. 6

Замовленя на провінциювиконують ся якнайскорше

Вже вийшов богато ілюстрований

Календар „Рускої Бесїди“

на рік 1905

і можна его набути в друкарнї „Рускої Ради“ по **60 сотиків**, а з пересилкою **70 сотиків.**

При більшім закупнї відповідний опуст.

Кождий курець, повинен жадати руских паперців циґаретових „Козак“, „Кобзар“, „Гуцул“. 53 (11—26) **Трубки циґаретові: „Козак“, „Федькович“. всюди до набутя!**

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає Іван Захарко.
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.